

Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy
Szkola Doktorska

Kanupriya Rawat

Międzykulturowe badanie motywacji osiągnięć w sporcie, cechy lęku sportowego i fizycznego obrazu siebie zawodników piłki nożnej tradycyjnej i wirtualnej

Promotor: dr hab. Aleksandra Błachnio, prof. UKW

Streszczenie rozprawy doktorskiej

Wprowadzenie. Rywalizacja w grach komputerowych stała się zorganizowaną formą współzawodnictwa, a piłka nożna jest jedną z nielicznych dyscyplin uprawianych wyczynowo zarówno w formie tradycyjnej, jak i wirtualnej. Dotychczas nie było wiadomo, czy cechy psychologiczne badane w sporcie tradycyjnym opisują w ten sam sposób zawodników wirtualnej piłki nożnej ani czy różnice między tymi grupami są takie same w różnych kulturach. W rozprawie porównano cele osiągnięć, cechę lęku sportowego oraz fizyczny obraz siebie zawodników tradycyjnej piłki nożnej i rywalizujących zawodników eFootball (EA SPORTS FC oraz eFootball firmy Konami) w Polsce i w Indiach, czyli w dwóch krajach wyraźnie różniących się pod względem indywidualizmu-kolektywizmu oraz unikania niepewności. Ramą porządkującą badanie był bioekologiczny model Bronfenbrennera.

Cele. Badanie dotyczyło (1) różnic między krajami i kontekstami rywalizacji oraz tego, czy ich wpływ ma charakter addytywny czy interakcyjny, (2) zależności między trzema konstruktami oraz (3) roli zmiennych kontekstowych (wsparcia rodziców i instytucji, postrzeganego poziomu dyscypliny w kraju oraz wskaźnika masy ciała) i zamiaru profesjonalnego uprawiania aktywności. Sformułowano osiem hipotez i siedem pytań badawczych.

Metoda. Zastosowano międzygrupowy schemat 2×2 . Próba obejmowała 800 mężczyzn w wieku 18-35 lat uczestniczących w zorganizowanej rywalizacji, po 200 osób w każdej grupie: piłkarzy z Indii, piłkarzy z Polski oraz zawodników eFootball z Indii i z Polski. Uczestnicy wypełnili polskie lub indyjskie adaptacje 3×2 Achievement Goal Questionnaire for Sport, Sport Anxiety Scale-2 oraz skróconej wersji Physical Self-Description Questionnaire, a także pytania dotyczące czynników kontekstowych. Analizy obejmowały confirmacyjną analizę czynnikową i testowanie inwariancji pomiaru, czynnikowe wielowymiarowe analizy wariancji wraz z

analizami wrażliwości, analizę funkcji dyskryminacyjnej, wielogrupową analizę ścieżek, testy nieparametryczne oraz regresję logistyczną.

Wyniki. Wszystkie trzy narzędzia wykazały skalarną inwariancję pomiaru względem krajów, kontekstów rywalizacji i czterech grup. Kraj i kontekst wywierały istotne wielowymiarowe efekty na wszystkie trzy konstrukty, a żadna interakcja kraj $\times$ kontekst nie była istotna. Uczestnicy z Indii silniej niż uczestnicy z Polski deklarowali cele dążenia i unikania odnoszące się do innych osób (H1 potwierdzona) oraz większe zaburzenia koncentracji, lecz nie silniejsze zamartwianie się (H2 potwierdzona częściowo). Wbrew H3 uczestnicy z Indii korzystniej oceniali swoje możliwości fizyczne, takie jak wytrzymałość, siła, kompetencje sportowe i aktywność, natomiast uczestnicy z Polski wyżej oceniali swoje zdrowie. Piłkarze uzyskali wyższe wyniki niż zawodnicy eFootball w zakresie fizycznego obrazu siebie, zwłaszcza aktywności, kompetencji sportowych i wytrzymałości (H4 w dużej mierze potwierdzona), silniej deklarowali cele osiągnięć i odczuwali niższy lęk sportowy; różnice w fizycznym obrazie siebie okazały się najbardziej odporne przy porównaniu zawodników o zbliżonym stażu rywalizacji. Cele osiągnięć były jedynie słabo związane z lękiem i fizycznym obrazem siebie, przewidywane wzorce (H6, H7) nie uzyskały spójnego potwierdzenia, a zależności różniły się między grupami. Lęk sportowy był w dużej mierze niezwiązany z fizycznym obrazem siebie i nie stwierdzono efektów pośrednich celów poprzez lęk. Wsparcie rodziców nie było silniej związane ze zmiennymi psychologicznymi w Indiach (H8 niepotwierdzona), a pozostałe zmienne kontekstowe wykazywały po korekcie na wielokrotne testowanie nieliczne związki. Piłkarze znacznie częściej niż zawodnicy eFootball deklarowali zamiar profesjonalnego uprawiania swojej aktywności (64,8% wobec 31,8%; H5 potwierdzona), a różnica ta była większa w Polsce niż w Indiach.

Wnioski. Kraj i kontekst rywalizacji są związane z profilem psychologicznym zawodników, a ich wpływ na poziomy średnie ma w dużej mierze charakter addytywny, natomiast zależności między konstruktami są słabe i niejednakowe w poszczególnych grupach. Rozprawa dostarcza polskich i indyjskich wersji trzech narzędzi psychologii sportu wraz z dowodami równoważności pomiaru, rozszerza zastosowanie tych konstruktów na rywalizację w wirtualnej piłce nożnej oraz wskazuje, że wsparcie psychologiczne i doradztwo zawodowe dla zawodników eFootball powinny uwzględniać specyfikę ich środowiska rywalizacji i kontekst kulturowy.